

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

100 LET KONCA PRVE SVETOVNE VOJNE
Spomini iz Šentjurja

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORJA:

Aljaž Močnik, 8.a

Jan Pavlič, 8.a

MENTORICA:

Jožica Novak

Celje, marec 2018

Osnovna šola Franja Malgaja Šentjur

100 LET KONCA PRVE SVETOVNE VOJNE
Spomini iz Šentjurja

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORJA:

Jan Pavlič, 8.a

Aljaž Močnik, 8.a

MENTORICA:

Jožica Novak, prof. ped. in zgod.

Celje, marec 2018

KAZALO:

1 POVZETEK.....	V
2 UVOD	1
2.1 Namen raziskovalne naloge	1
2.2 Hipoteze	1
2.3 Metode dela.....	2
3 TEORETIČNI DEL	3
3.1 Prva svetovna vojna	3
3.2 Prva svetovna vojna na Slovenskem.....	3
3.3 Šentjur pred prvo svetovno vojno	4
3.4 Šentjur med prvo svetovno vojno	5
3.4.1 Osnovnošolstvo med prvo svetovno vojno.....	6
3.4.2 Kmetijska šola med prvo svetovno vojno.....	7
4 EMPIRIČNI DEL	8
4.1 Ohranjeno gradivo/viri iz prve svetovne vojne	9
4.2 Pripovedovanja o prvi svetovni vojni.....	12
4.3 Šentjur med prvo svetovno vojno v časopisih.....	14
4.4 Življenje v Šentjurju.....	21
4.5 Pomen železnice	23
5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK.....	27
6 LITERATURA IN VIRI	30
7 PRILOGE.....	33

Kazalo slikovnega gradiva:

Slika 1: Razglednica Šentjurja, poslana 1908 (zbirka M. Čatra, foto: Aljaž Močnik)	4
Slika 2: Šentjur, okoli leta 1910 (zbirka M. Čatra, foto: Aljaž Močnik)	4
Slika 3: Kmetijska šola Šentjur ob ustanovitvi 1910 (https://sc-s.si/joomla/index.php/o-c-entjur/c-entjur-100-let/18-ola-v-letih-1910-1930)	7
Slika 4: Šentjur po letu 1915 (zbirka M. Čatra, foto: Aljaž Močnik)	7
Slika 5: Učenci med prvo svetovno vojno (zbirka M. Čatra, foto: Aljaž Močnik)	8
Slika 6: Spomenik Franju Malgaju v Šentjurju (http://www.turizem-sentjur.com/Pomniki-NOB/Spomenik-Franju-Malgaju-na-Mestnem-trgu.html).....	10
Slika 7: Razglednica Šentjurja 1915 (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	11
Slika 8: Dopisnici prejeti v Šentjur leta 1916 (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	11
Slika 9: Voščilnica za veliko noč (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	11
Slika 10: Razglednica s fronte (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	11
Slika 11: Poziv cesarja k mobilizaciji (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	11
Slika 12: Karlov križec (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	11
Slika 13: Odlikovanje (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	11
Slika 14: »Šnola« na pasu vojaka (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	12
Slika 15: Odlikovanje (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	12
Slika 16: Dereza vojaka (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	12
Slika 17: Kramp (zbirka M. Čatra, foto: Jan Pavlič)	12
Slika 18: List iz knjige faranov za družino Malgaj (Knjiga faranov Župnije Šent., foto: A. Močnik)...	14
Slika 19: Pogled na Šentjur (hrani Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	13
Slika 20: Pogled na Šentjur (hrani Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	13
Slika 21: Franc Skobl med vojno (posredoval Ivan Dvoršek)	13
Slika 22: Zapiski iz vojne (posredoval Ivan Dvoršek)	13
Slika 23: Pogovor z go. Zenzianowsky (foto: Jožica Novak)	15
Slika 24: Pogovor z go. Kincl (foto: Jožica Novak)	15
Slika 25: Naznanilo o zdravniški službi (Slovenec, 5. december 1914, str. 6, štev. 279)	22
Slika 26: Oglas o prodaji drv (Slovenec, 29. julij – 1. avgust 1918, str. 5, štev. 171-175).....	22
Slika 27: Kmetijska šola v Šentjurju kot vojaška bolnišnica (posredoval dr. Janez Šmid)	24
Slika 28: Oglas v časopisu Slovenec (Slovenec, 13. 4. 1918, str. 6, štev. 84)	24
Slika 29: Železniška postaja Šentjur, imenovana St. Georgen (hrani: Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	26
Slika 30: Razglednica Pozdrav iz Sent. Jurja ob južni železnici (hrani: Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	26
Slika 31: Odhod vojakov s postaje Radenci leta 1914 (hrani: Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	27
Slika 32: Prihod vojakov domov (postaja Zidani Most leta 1918) (hrani: Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	27
Slika 33: Andrej Vrečko (hrani: Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	28
Slika 34: Železniška biografija Andreja Vrečka (hrani: Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	28
Slika 35: Ivan Žličar (hrani: Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	28
Slika 36: Franc Oset (hrani: Muzej Južne železnice Šentjur, foto: Jan Pavlič)	28

1 POVZETEK

Šentjur je v času pred prvo svetovno vojno veljal za trdnjavo slovenstva. Med vojno ni bil v bližini bojišč, je pa po navedbah časopisov, župnijske kronike in starejših občanov veliko Šentjurčanov bilo na bojiščih, kar se je nedvomno poznalo tudi pri vsakdanjem življenju. Imeli so vojaško bolnišnico, pomembno vlogo med prvo svetovno vojno pa je v Šentjurju imela tudi železnica.

V raziskovalni nalogi tako v teoretičnem delu po najdeni literaturi na kratko predstavljamo prvo svetovno vojno ter Šentjur pred in med prvo svetovno vojno.

V empiričnem delu smo navedli pripovedovanja starejših ter poiskali podatke v raznih kronikah, časopisih, ter to podkrepili s slikovnim gradivom in fotografijami predmetov iz tega obdobja.

Iz časa prve svetovne vojne se je ohranilo malo pripovedi, posamezni zbiratelji pa imajo v zasebni lasti le nekaj materialnih spominov na ta čas.

Ključne besede: prva svetovna vojna, Šentjur, pripovedovanja starejših, razglednice, gradivo, Šentjur v časopisih, pomen železnice.

ZAHVALA

Zahvaljujema se g. Mihaelu Bučarju, vodji Muzeja Južne železnice, ki nama je pomagal izvedeti, kako je v tistih časih delovala železnica in g. Martinu Čatru, zbiralcu razglednic in materialnih virov, ki sva jih vključila v raziskovalno nalogo. Zahvaljujema se tudi starejšim občanom, ki smo jih obiskali na domu ali v Domu starejših Šentjur.

Zahvaljujema se zgodovinskemu arhivu Celje za pregled razglednic in Šolske kronike Kmetijske šole Šentjur.

Zahvaljujema se zdravniku dr. Janezu Šmidu; g. Janezu Dvoršaku, z medijem o zbiranju gradiva; Knjižnici Šentjur, ki nama je na domoznanskem oddelku podala nekaj uporabnih informacij; g. župniku Vinku Čonču, ki nama je omogočil vpogled v knjigo faranov in cerkveno kroniko.

Zahvaljujema se mentorici, učiteljici Jožici Novak, ki naju je spodbujala k raziskovanju, usmerjala pri idejah in pri pisanju raziskovalne naloge ter učiteljici slovenščine Luciji Šolinc Ovtar, ki je nalogo jezikovno pregledala in odpravila najine slovnične napake.

Hvala seveda ravnatelju Marjanu Gradišniku, ki podpira raziskovalno delo ter tudi najinim staršem, ki so naju pri vsem tem spodbujali in nama bili v oporo.

2 UVOD

Prva svetovna vojna v Šentjurju ni spremenila pokrajine, je pa pustila globok pečat pri vojakih, njihovih svojcih in ostalih prebivalcih. Danes živih pričevalcev te dobe ni več. Obstajajo njihovi spomini, korespondenca, razni dokumenti, predmeti, ki so jih zapustili mlajšim rodovom. Slednje smo v nalogi ob stoti obletnici konca prve svetovne vojne želeli raziskati.

2.1 Namen raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge je:

- zbrati gradivo, ki se nanaša na 1. svetovno vojno in območje Šentjurja,
- zbrati in napisati pripovedi posrednih pričevalcev o življenju v Šentjurju v času prve svetovne vojne,
- ugotoviti, kako je prva svetovna vojna zaznamovala Šentjur (zdravstvo, versko življenje, šolstvo, oskrba z živili, železniški promet),
- preveriti, kako je bilo predstavljeno življenje v Šentjurju v takratnih časopisih.

2.2 Hipoteze

Pred raziskovalnim delom smo si postavili naslednje hipoteze:

1. Virov iz prve svetovne vojne (pisem, razglednic, orožja) je na območju Šentjurja malo.
2. Starejšim občanom so o prvi svetovni vojni pripovedovali njihovi starši.
3. Življenje med in po vojni si danes težko predstavljamo. Bilo je veliko pomanjkanje hrane.
4. Šentjur z okolico je v takratnih časopisih pogosto omenjen.
5. Pomembno vlogo je imela železnica.

2.3 Metode dela

Pri raziskovalnem delu smo uporabili naslednje metode dela:

- metoda dela z literaturo,
- postavitve hipotez,
- delo v Zgodovinskem arhivu Celje,
- sodelovanje z mediji o zbiranju gradiva,
- sodelovanje s Knjižnico Šentjur – Domoznanski oddelek,
- obiski in pogovori s starejšimi Šentjurčani,
- pregled šolske kronike osnovne šole (danes Osnovna šola Franja Malgaja Šentjur),
- pregled šolske kronike Kmetijske šole (danes Šolski center Šentjur),
- sodelovanje s šentjurskim župnikom g. Vinkom Čončem in vpogled v knjigo faranov ter cerkveno kroniko,
- intervju z vodjo Muzeja Južne železnice g. Mihaelom Bučarjem,
- sodelovanje z zbiralcem razglednic in materialnih virov g. Martinom Čatrom,
- sodelovanje z zdravnikom dr. Janezom Šmidom,
- sodelovanje z g. Janezom Dvoršakom,
- pregled časopisov iz prve svetovne vojne (www.dlib.si),
- preverjanje hipotez.

3 TEORETIČNI DEL

3.1 Prva svetovna vojna

Vojna, ki se je uradno začela 28. julija 1914, se je od drugih bistveno razlikovala. Bila je enotna, absolutna in totalna. Močno je spremenila življenje ljudi. V začetku so bili ljudje nad njo navdušeni, ker so v njej videli poravnavo zamer med narodi. Navdušenje nad vojno so ustavile množične mobilizacije poleti 1914, ko je bil čas žetve. Fantje in moške so morali pustiti delo in oditi na fronte. Tako so ženske in otroci bili edina delovna sila tako v tovarnah kot doma. Med vojskovanjem, ko je umrlo veliko ljudi, so spoznali, da je vojna nesmiselna. Družine so s strahom pričakovale novice s front. Industrija je bila v večini prilagojena vojni, saj je bilo za vojskovanje potrebno orožje. Ker je bilo evropsko gospodarstvo med vojno podrejeno vojnim potrebam, se je po vojni čutilo pomanjkanje vseh vrst blaga. Blago, ki pa je bilo na voljo, je bilo zelo drago. Prebivalci ob frontah so prvi doživeli krutost neposrednega bojevanja. Mnogi so izgubili domove, ker jih je zasedla sovražnikova vojska ali pa so jih izselile oblasti, da bi jih zavarovali pred napadi. (Razpotnik, Snoj, 2015) Končala se je premirjem 11. novembra 1918.

3.2 Prva svetovna vojna na Slovenskem

Mobilizacija je potekala že pred začetkom vojne. Po objavi splošne mobilizacije je Avstro-Ogrska vpoklicala 2.846.000 vojakov, od tega je bilo 30.000–35.000 slovenskih vojaških obveznikov. Pošiljali so jih v Galicijo, na rusko bojišče. (Borak, 2006, str. 128) Vojaške enote so dopolnjevali z vedno novimi vpoklici obveznikov. Med vojno so preusmerjali vojake tudi na druge fronte. (Borak, 2006, str. 130)

Prva svetovna vojna je močno in krvavo zaznamovala slovenski prostor, predvsem po odprtju soške fronte leta 1915, ko se je bojišče dotaknilo slovenskih krajev in so bili vanjo vpleteni tako vojaki kot civilisti. (Grdina, 2014, str. 67)

3.3 Šentjur pred prvo svetovno vojno

Leta 1846 je Šentjur dosegla Južna železnica, ki ga je na moderen način povezala s svetom. Trg se je sorazmerno hitro krepil: leta 1820 je premogel 39 hiš s 195 prebivalci, leta 1869 že 69 hiš s 368 ljudmi in 1910. leta 86 hiš s 405 prebivalci. V drugi polovici 19. stoletja se ob tradicionalnih obrteh razvija žagarsko podjetništvo, ki po letu 1918 prerase v pravo industrijo.

Pred prvo svetovno vojno so Šentjur sestavljale družinske dinastije (Ipavci, Kavčiči, Nendli, Kartini, Kincli...) Za prebivalce je bilo značilno, da so bili »trmasti, nezaupljivi in konservativni – v marsičem celo obupno nazadnjaški«, zaradi česar so bile razmere v tem podeželskem okolju precej primitivne. (Grdina, 2002, str. 132)

Šentjur je bil v klasični parlamentarni dobi med letoma 1861 in 1929 politično nenavadno razgiban: bil je pravcata slovenska trdnjava, v slovenski politiki pa sta se uveljavila v času Avstrije posestnik z Blagovne Hugo vitez Berks, poslanec v dunajskem državnem zboru, in v dneh Kraljevine SHS Josip Drofenik, vodja štajerske izpostave Samostojne kmetijske stranke ter poslanec ustavodajne skupščine kraljestva v Beogradu. (<http://www.mestosentjur.si/index.php/zgodovina/>)

V Šentjurju je jeseni leta 1909 začela s poukom Obrtna in trgovska nadaljevalna šola s slovenskim učnim jezikom. (Plavsteiner, 2017)

Leta 1907 je začel delovati šentjurski Sokol. Druženje mladih ni potekalo le v športnem udejstvovanju, temveč so se pogovarjali o političnih razmerah v avstro-ogrski monarhiji, druženja pa so popestrili tudi s petjem narodnih pesmi. (Plavsteiner, 2017, str. 131)

Slika 1: Razglednica Šentjurja, poslana 1908

Slika 2: Šentjur, okoli leta 1910 (na fotografiji nova osnovna šola)

Leta 1909 so odprli tudi novo šolsko stavbo s telovadnico.

Zavoljo odločnega slovenskega stališča šentjurske trške in okoliške občine so štajerski Slovenci ravno v Šentjurju postavili svojo kmetijsko šolo, prvo slovensko strokovno šolo na Štajerskem (odprta leta 1910). V času celjske krize, ki je napovedovala začetek somraka habsburške monarhije, je bil Šentjur nekaj časa v igri kot sedež slovenske gimnazije, vendar se je občina tej časti zavoljo pomembnosti Celja za slovenstvo odpovedala. (<http://www.mestosentjur.si/index.php/zgodovina/>)

Slika 3: Kmetijska šola Šentjur ob ustanovitvi leta 1910

13. junija 1913 so bile v Šentjurju občinske in parlamentarne volitve. Šentjurski trg je bil v rokah liberalcev, v drugih občinah v rokah klerikalcev. Kraj je dobil ime po cerkvi Svetega Jurija - Št. Jurij ob južni železnici. (Šentjur skozi stoletja, str. 27)

3.4 Šentjur med prvo svetovno vojno

Takoj po začetku 1. svetovne vojne leta 1914 so razpustili slovenska društva in razrešili občinske odbornike. Vedno več vojaških obveznikov je moralo v vojsko. Mnoge družine so zašle v krizo. Na kmetih so se vrstile rekvizicije; v trgu in sploh pri ljudeh, ki so živež kupovali, je zavladalo pomanjkanje. Med prvo svetovno vojno je bilo delovanje Sokola prepovedano. Veliko jih je bilo vpoklicanih v vojno, ostale so preganjali. (Plavsteiner, 2017, str. 131)

Na podlagi primerjav razglednic in nekaterih zapisov lahko ocenimo, da je bil Katoliško-prosvetni dom (danes Ipavčev kulturni center) zgrajen leta 1914, pred začetkom 1. svetovne vojne. (<http://www.ikcsentjur.si/Zgodovina-IKC/>)

Slika 4: Šentjur po letu 1915 (viden Katoliško-prosvetni dom)

V Šentjur so vrele trume tujcev, najprej begunci iz Galicije, nato so se leta 1915 v trg zatekli Slovenci iz Goriške.

Fantje so odšli na fronto s 87. celjskim pešpolkom, bojevali so se proti Rusom na severovzhodnem in proti Italijanom na jugozahodnem bojišču Avstro-Ogrske.

Med Šentjurčani se je med vojno in po vojni najbolj izkazal poročnik Franjo Malgaj.

Kmetijska šola je postala bolnišnica (v njej je ordiniral zdravnik in skladatelj dr. Anton Schwab). Leta 1917 pa se je v Šentjurju začasno naselil tudi odstavljeni ljubljanski župan Ivan Hribar. V zaledju je že v letih 1915 in 1916 prišlo do velikega pomanjkanja živil, ki je proti koncu vojne prešlo v pravo lakoto. Cene so podivjale, a Šentjur je z aprovizacijo, za katero je skrbel Josip Drofenik, imel srečo. (Grdina, 2002)

V letih 1917 in 1918 je v kraju in okolici močno odmevalo deklaracijsko gibanje v podporo politiki Jugoslovanskega kluba (zbrali so kar 1118 podpisov). V dneh deklaracijskega gibanja ob koncu prve svetovne vojne je bil v Šentjurju velik shod, na katerem je govoril narodni voditelj dr. Anton Korošec. (Grdina, 2002)

3.4.1 Osnovnošolstvo med prvo svetovno vojno

Novo šolsko poslopje je bilo odprto leta 1909. Zaradi izbruha vojne se šolsko leto 1913/14 zaključi že po devetih mesecih. Med vojno je potekal pouk le 3 dni v tednu, da je ostalo otrokom več časa za poljsko delo. V šoli si zbirali tudi darove za vojake. 16. januarja 1916 je vojska zasedla šolo, zato se je pouk izvajal v majhni sobi na kmetijski šoli.

Med leti 1917 in 1918 se beda stopnjuje, a ljudstvo spozna korist šolanja in je šoli naklonjeno. Poleg bede so ljudi ogrožale razne nalezljive bolezni, npr. griža. (Šentjur skozi stoletja, str. 42)

Slika 5: Učenci med prvo svetovno vojno

3.4.2 Kmetijska šola med prvo svetovno vojno

Po nekaj letih delovanja je prva svetovna vojna (1914–1918) prekinila šolsko delo. Šola se je spremenila v zavod »Dom Rdečega križa za vojake rekonvalescente«, od časa do časa se je naselila v njem vojska, krajši čas pa je šola nudila zatočišče ljudski šoli, ker je poslopje le-te zasedla vojska. Pripravili so 54 postelj za rekonvalescente, 3 za žensko strežno osebje in 4 za vojake sanitetnike. Prvi ranjenci so prišli 14. oktobra 1914. Do konca leta 1915 jih je bilo sprejetih 511. Med letom 1916 je bilo sprejetih še 451 bolnikov. Številna dela na šoli je od leta 1915 pomagalo opravljati 30 ruskih ujetnikov. (Prispevki k zgodovini kmetijskega šolstva na Slovenskem, 1967, str. 54)

Redni pouk se je začel spet 7. januarja 1918 in je trajal do 5. oktobra 1918, ko je potekal tečaj za kmečke fante. Opravilo ga je 11 gojencev.

11. novembra 1918 se je začel tečaj za kmečke mladeniče, na katerega je bilo sprejetih 28 kandidatov. Zaradi slabih prometnih razmer, ki so nastale v tem času zaradi preobrata vojne, pa niso mogli vsi pravočasno vstopiti v tečaj. Uspešno ga je opravilo 18 kandidatov. (Kronika kmetijske šole v Št. Jurju ob južni železnici, šol. leto 1918/19)
V ta tečaj so se na željo Komisije za preskrbo vračajočih se vojniki v Ljubljani vpisali tudi invalidi. Vstopilo jih je pet, vendar so se kmalu izpisali, ker niso bili za ta poklic, razen enega, ki je tečaj dokončal.

Leta 1918 je zavod v svojo upravo prevzela Narodna oblast SHS, predstavništvo za kmetijstvo. (Kronika kmetijske šole v Št. Jurju ob južni železnici, 1909–1939, šolsko leto 1918/19)

Učni program se v prvem šolskem letu 1918/19 v Kraljevini SHS sprva ni spremenil, le v drugem polletju so se pomnožile učne ure čebelarstva, vinarstva in kletarstva, namesto nemščine pa so uvedli srbohrvaščino (Kronika kmetijske šole v Št. Jurju ob južni železnici, 1909–1939, šolsko leto 1918/19).

4 EMPIRIČNI DEL

Sledov prve svetovne vojne v kraju na prvi pogled ni. Skozi naše ozemlje ni potekalo bojišče, zato ni ostankov strelskih jarkov, bunkerjev ali drugih virov, prav tako pokrajine niso preoblikovale mine in granate.

Le v centru mesta imamo obeležje – spomenik Franju Malgaju, borcu za severno mejo.

Slika 6: Spomenik Franju Malgaju v Šentjurju

Raziskovanja smo se lotili z zbiranjem ustnih, pisnih in materialnih virov: najprej preko lokalnih medijev in socialnega omrežja, nato pa pri krajanih, ki so živeli in odraščali z ljudmi, ki so preživeli vojno, povezali pa smo se tudi z Domom starejših Šentjur.

Sogovorniki ne hranijo spominov iz prve svetovne vojne. Smo pa po posredovanju drugih našli in obiskali enega zbiralca pisem, razglednic in orožja. Z zanimanjem in spoštovanjem smo si ogledovali stare fotografije, prebirali razglednice in dopisnice.

Obiskali smo tudi Knjižnico Šentjur, Zgodovinski arhiv Celje. S knjigo faranov in cerkveno kroniko nam je pomagal šentjurski župnik g. Vink Čonč, z znanjem in slikovnim gradivom o železnici pa vodja Muzeja Južne železnice g. Mihael Bučar. Fotografije njegovega sorodnika in zapiske iz vojne nam je posredoval g. Ivan Dvoršek.

S pomočjo Digitalne knjižnice Slovenije (www.dlib.si) smo s pomočjo funkcije naprednega iskanja pregledovali časopise, ki so izhajali med letoma 1914–1918. Napredno iskanje nam je za leta 1914–1918 dalo več kot 2000 zadetkov. Podatke smo iskali v časopisih Slovenec, Učiteljski tovariš, Svetovna vojska, Koledar Šolske družbe sv. Cirila in Metoda.

Pregledali smo šolski kroniki osnovne šole (danes Osnovna šola Franja Malgaja Šentjur) in Kmetijske šole (danes Šolski center Šentjur).

4.1 Ohranjeno gradivo/viri iz prve svetovne vojne

Gradivo, ki nas opominja na prvo svetovno vojno, zbira g. Martin Čater, ki nam je posredoval tudi razglednice Šentjurja pred in med vojno ter nekaj spominov iz soške fronte.

Slika 7: Razglednica 1915

Slika 8: Dopisnici, prejeti v Šentjur (1916)

Slika 9: Voščilnica za veliko noč

Slika 10: Razglednica s fronte

Slika 11: Poziv cesarja k mobilizaciji

Slika 12: Karlov križec

Slika 13: Odlikovanje

Slika 14: »Šnola« na pasu

Slika 15: Odlikovanje

Slika 16: Dereza

Slika 17: Kramp

V župnišču je ohranjena knjiga faranov (status animarum), kjer je tedanji župnik ob vpisovanju družinskih članov tudi pogosto zabeležil čas in vzrok smrti. Tako iz knjige faranov razberemo tudi kdo je npr. padel na bojišču, umrl za določeno boleznijo ...

Name in mesto gest. oderger in heimlich Name und Charakter des Familiennamens und der Angehörigen	Geb. Wann u. wo geboren	Familie katholischer (evangel. Bürger) Familien												Opisba Anmerkung	
		Name, Geburtsort, Geburts- datum, Todesdatum, Todes- ort, Begräbnisort													
Franz Malgaj	20. 11. 1894														
Franc	20. 11. 1894														
Marie															
Anton	20. 11. 1894														
Anna	20. 11. 1894														
Josef	20. 11. 1894														
Matija	20. 11. 1894														
Antonia	20. 11. 1894														
Franc	20. 11. 1894														
Verwandte															
Anton Malgaj	20. 11. 1894														
Anton	20. 11. 1894														
Anton	20. 11. 1894														

Slika 18: List iz knjige faranov za družino Malgaj (Za Franja Malgaja tako izvemo, da je Franc, rojen 20. 11. 1894, padel na Koroškem, 6. maja 1919, ob pol treh.)

V Muzeju Južne železnice Šentjur so ohranjene nekatere fotografije in predmeti iz tega obdobja.

Slika 19: Pogled na Šentjur

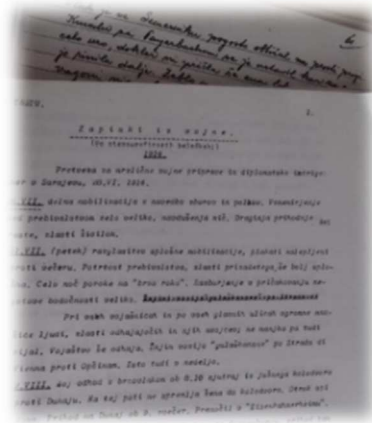

Slika 20: Pogled na Šentjur proti železniški postaji in Rifniku

G. Ivan Dvoršek, nam je posredoval fotografije njegovega daljnega sorodnika Franca Skobla, doma pa hrani še nekaj dokumentov iz prve svetovne vojne.

Slika 21: France Skobl (na sredini) med vojno

Slika 22: Zapiski iz vojne

Sorodniki Franja Malgaja hranijo njegov meč in oba dela Franjevega dnevnika.

Na spletni strani zbiralci.com smo izbrskali še enega zbiratelja Malgajevih fotografij, s katerim pa nismo uspeli navezati stikov.

4.2 Pripovedovanja o prvi svetovni vojni

Po najprej neuspešnem iskanju preko medijev, nato pa po iskanju od ust do ust, smo našli sogovornike, ki so nam nekaj povedali o spominih na prvo svetovno vojno.

Ga. Pušnik nam je povedala, da je njen ata bil v avstrijski vojski. Tam je služboval vsa štiri leta vojne in je domov prišel z medaljami. Bil je zelo strog do otrok in po vojni ni pomagal pri domačih opravilih.

Pove nam, da se je rodila v zelo lepi hiši za tisti čas in da je to verjetno posledica očetove dobro plačane službe. Spomni se, da je bilo 8 otrok/sorojencev že rojenih pred vojno, a so umrli zaradi davice. Ona in brat pa sta bila rojena kmalu po vojni. Pripoveduje, da mati nikoli ni kritizirala vojne, da je bila vedno lepo oblečena. Večkrat ji je pripovedovala, kako je hodila med vojno ob nedeljah k maši in pomagala ruskim ujetnikom, ki so delali cesto, z dajanjem kruha.

G. Jazbec se spominja pripovedi starejših, ki so pripovedovali, da je bilo po mobilizaciji zelo težko ženskam na večjih kmetijah, saj niso imele nikogar za spravilo pridelkov. Njegova sestra, zdaj živeča v Mariboru, pa mu je še sporočila, da se spominja pripovedi starega očeta, ki je pripovedoval, da je iz posesti moral dati obvezno vojno posojilo, katerega znesek je bil v vrednosti dot za vse 4 hčere. Obljubljeno mu je bilo, da bo po vojni posojilo dobil nazaj, a zaradi razpada Avstro-Ogrske tega seveda ni dobil. Spominja se tudi pripovedi o tifusu in španski gripi.

Ga. Zdolšek je povedala, da se dobro spominja svojega očeta, ki je pripovedoval, da so na bojišču večkrat metali kovance (če pade cifra, bo zmagala ena stran, če pade mož, druga), dejansko pa je po njenem mnenju to le prisproda, da bo zmagal denar. Spomni se, da je njen oče o vojni večkrat pripovedoval, a ji je žal, da ga kot otrok ni bolj poslušala in si zapomnila.

Ga. Zenzianowsky se spominja, da nekateri niso služili vojne, ker niso imeli dobrih fizičnih lastnosti, med njimi tudi njena dva strica. Njen oče pa je šel kot vojak avgusta 1915 v Galicijo. Povedal je, da je bil celo zimo v strelskih jarkih v Galiciji. Tam dobil rano, po kateri ni mogel več stopiti na noge, zato se je rehabilitiral v Laškem. Po

rehabilitaciji je bil napoten na soško fronto, a je prišel samo do Škofje Loke, kjer je pomagal kot oskrbnik konjev pri prevozu topov na soško fronto.

Pripovedovala nam je, da so se moški v hiši pogovarjali, da so si vojaki na obeh straneh fronte na novega leta dan čestitali, pozdravljali, si mahali od bunkerja od bunkerja, bili med seboj pravi prijatelji. Drugo jutro pa se je znova začelo ropotanje in streljanje.

Doma je bila revščina. Oče je odšel v vojsko, ko je bila starejša sestra stara komaj 3 mesece. Hiša je bilo zgrajena na pol, hrane ni bilo. Spominja se pripovedi, da je morala skrivati vrečo fižola, ker se je zavedala, da bi jo vzeli. Mati je imela med vojno kravo in telico, slednjo so vzeli. Pobirali so tudi sol, če so jo našli. Narod je bil sestradan.

Spominja se pripovedi, da je bilo po vojni veliko splavov, saj so bila ženska telesa popolnoma izčrpana.

Po vojni se spominja jugoslovanskih žandarjev, ki so v mirnem času hodili okoli s puškami. Pravi, da so se jih otroci zelo bali. Spominja se kazni 150 dinarjev (vrednost prašiča), ki jo je mati morala plačati, ker je imela prostega majhnega kužka.

Spominja se pripovedovanja očeta in dveh sosedov, udeležencev na bojišču. Povedali so marsikaj slabega, a o tem ne more govoriti. Eden izmed udeležencev je pripovedoval, kako kruto so morali ravnati z morebitnimi preživeli v izpraznjenih vaseh, tudi z dojenčki.

Slika 23: Pogovor z go. Zenzianowsky

Slika 24: Pogovor z go. Kincl

Ga. Kincl, po poklicu knjižničarka in amaterska igralka, je ponosna na prednike, ki so videli, kako se bo Šentjur v začetku 20. stoletja razvijal. Vesela je železnice in graditve šole v Šentjurju. Spominja se, da so njeni starši in drugi tržani hodili v šolo v zasebne hiše.

Med vojno so bili težki časi. Moški so se o tem veliko pogovarjali, večkrat je prisluškovala, kaj je oče pripovedoval mami o dogajanju z bojišč. Oče je bil po poklicu železničar, takrat pa se je železničarjem dobro godilo. Njene tri starejše sestre, rojene

pred vojno, niso čutile pomanjkanja. Imeli so še manjše posestvo. Tržani brez posesti so čutili pomanjkanje. Takrat je bil le en zdravnik in je zato veliko odraslih ter otrok umrlo.

Spominja se pripovedi sorodnika, da so bile med prvo svetovno na bojiščih vojne grozote, katerih ji ni povedal, ker je bila še otrok.

4.3 Šentjur med prvo svetovno vojno v časopisih

Pisanje časopisov o Šentjurju med prvo svetovno vojno bi lahko razdelili na šolska obvestila, pozdrave iz front, obvestila o padlih, obvestila o raznih darovanjih in zbiranju denarja za vojake in vojno posojilo, novice iz Južne železnice, oglase ter politično življenje. Imena kraja, ki se v časopisih pojavlja različno (Št. Jurij ob Južni železnici, Sv. Jurij ob juž. žel., Sv. Jurij ob južni železnici, Št. Jurij ob j. ž., Sv. Jurij ob juž. ž., Št. Jurij ob južni žel.) pri navedbah nismo spreminjali.

Učiteljski tovariš (29. oktober 1915, str. 3) je pisal o ponovnem začetku pouka na Kmetijski šoli: *»Na deželni kmetijski šoli v Št. Jurju ob Južni železnici nameravajo začeti z rednim poukom, ako se oglasi dovoljno število učencev. Z ozirom na posebno vsedanjih razmerah dokazano važnost umnega kmetijstva se pričakuje, da bo zanimanje za izobrazbo v kmetijski stroki še mnogo večje, kakor je bilo sedaj«.*

Nekaj tednov kasneje pa: *»Na deželni kmetijski šoli v Šent. Jurju ob Južni železnici se v tem šolskem letu zaradi končnega odloka deželnega odbora ne bo začelo s poukom, ker ostanejo prostori še nadalje na razpolago »Rdečemu križu« za vojaške rekonvalescente.«* (Učiteljski tovariš, 3. december 1915, str. 4)

Časopis Slovenec (16. oktober 1917, str. 3) v dnevnih novicah piše, da je vojni križec III. razreda za civilne zasluge prejel ravnatelj deželne kmetijske šole v Sv. Juriju ob juž. žel. Ivan Belle.

Domači so bili verjetno najbolj veseli pozdravov njihovih svojcev, ki so bili na bojiščih, tako so namreč vedeli, da so živi.

V časopisu Slovenec (13. april 1916, str. 2) smo zasledili velikonočne pozdrave vojaka Verbič Ivana v Št. Jurij ob južni železnici. Velikonočne pozdrave so pošiljali tudi

slovenski fantje in možje pri brigadnem topniškem poveljstvu ob besarabski fronti, ki »želijo zdrave in vesele velikonočne praznike svojim ljubim domačim, prijateljem in znancem in hrabrim branilcem Soče«, med njimi sta bila tudi *Florjan Novak iz Št. Jurij ob j. ž.* (Slovenec, 22. april 1916, str. 2) ter *Fr. Zagajšek, Sv. Jurij ob juž. ž.* (Slovenec, 2. maj 1916, str. 4)

V časopisu Slovenec (4. januar 1917, str. 5) smo zasledili pozdrave Antona Šusterja in Ivana Jevšinka iz Št. Jurija ob južni železnici.

Domači so preko časopisov dobili tudi sporočila o padlih družinskih članih. Novice so prihajale z velikim časovnim zamikom. Nekatera pisma so bila ohrabrujoča.

Slovenec (8. marec 1916, str. 4) navaja: »*Granata je ubila na laškem bojišču dne 9. februarja vrlega mladeniča Franca Čaterja doma od Sv. Jurija ob južni železnici.*«

Glasilu Svetovna vojska (leto 1915, str. 19) piše, da je posestnica Osetova iz Hruševca pri Sv. Juriju ob južni železnici dobila iz Galicije dopisnico, napisano 18. oktobra 1914: »*Veledenjena gospa! Ko je tudi mene, Vam nepoznanega, privedla pot na bojišče, smo mimogrede našli veliko naših srčnih, a ponesrečenih vojakov. Dolžnost moja je, da Vam sporočim, da se je nahajal med ponesrečenimi tudi Ivan Oset. Ker ni imel drugega pri sebi kakor dopisnice od svojih, sem jih vzel jaz in Vam jih naknadno pošljem.*

Na mojo željo je naša stotnija za grebla nesrečnega, a častno padlega sina domovine v okope, narejene od sovražnika. Bil je častno, po vojaško blagoslovljen od našega duhovnika in položen potem k večnemu počitku. Zraven njega leži neznan korporal istega polka. Ker Vam sedaj ne smem povedati kraja, kjer leži Vaš sin, Vam to pozneje sporočim. Napravil sem mu križ na gomili in zapisal njegovo ime nanj. Bodite potolaženi, kajti veliko jih je, koji bolečine za padlim i z Vami vred trpe. Zadnje njegovo pismo je z dne 9. oktobra, ki se nahaja pri meni, v katerem pa sam napoveduje mogočo nesrečo, sklepajoč iz sanj. Vsa ta pisma Vam pošljem prilično.

Bog z Vami! Ne žalujte!

(Pokopan je bil dne 14. oktobra 1914, zjutraj ob tričetrt na 11. uro.)«

O še eni žrtvi piše Koledar Šolske družbe sv. Cirila in Metoda (leto 1918, štev. 15, str. 61): »*Fran Ferlež. Meseca velikega travna 1917 je ubila laška granata nadebudnega*

narodnega mladeniča, računskega podčastnika Frana Ferleža. Pokojnik je bil rojen leta 1888, v Št. Juriju ob južni železnici iz ugledne narodne rodbine. Šele 20-letni mladenič je organiziral S svojim ožjim domačinom in somišljenikom Andrejem Osetom zvezo slovenske napredne mladine. Pozneje je bil delaven odbornik Sokola in C. M. podružnice do poziva k vojakom ob splošni mobilizaciji.«

V vojnih časih so bile pomembne tudi akcije zbiranja denarja.

Slovenec (5. maj 1916, str. 3) piše: »Naša društva za »Rdeči križ«. St. Jurij ob južni železnici. Tukajšnje »Katoliško bralno in izobraževalno društvo« uprizori v nedeljo, dne 7. maja 1916 ob pol 4. uri popoldne v dvorani »Katoliškega doma« igrokaz v treh dejanjih »Vaški skopuh « in šaloigro v dveh dejanjih »Pri gospodi«. Ves čisti dobiček e namenjen »Rdečemu križu«. Zato se vabi k prav obilni udeležbi.«

V časopisu Slovenec (3. junij 1916, str. 4) smo prebrali, da so »iz Št. Jurja ob južni žel. so pri Zadrugi organizaciji podpisali za 114 000 kron IV. avstrijskega vojnega posojila«, ki je bil načrtovan kot 40-letno vojno posojilo.

»Ivan Lubej, župnik v pokoju, je daroval 2 kroni za slovenske invalide«. (Slovenec, 22. maj 1918, str. 6)

Mnogi Šentjurčani so darovali za spomenik dr. Janeza Evanglista Kreka: »Veleposestnik Jože Drogenik daroval 100 kron za spomenik dr. Kreka.« (Slovenec, 11. april 1918, str. 3)

V časopisih smo našli kadrovske zamenjave in priznanje delavcu na Južni železnici.

Slovenec (12. maj 1917, str. 4) piše, da je »provizorični asistent Avgust Mehle iz Št. Jurija prestavljen v Greifenburg in provizoročni asistent Štefan Gričar v Št. Jurij«. Isti časopis (16. 1. 1918, str. 4) nekaj mesecev kasneje poroča o novem imenovanju in sicer, da je »za nadrevidente imenovan imenovan revident Franc Maver v Št. Juriju ob juž. žel.«

Slovenec (18. april 1918, str. 4) piše, da je »Štefan Gričar prestavljen iz Št. Jurija v Leoben«.

»Vrhovno armadno poveljstvo je izreklo pohvalno priznanje za izborna delovanja uslužbencu južne železnice Jožefu Tašek v Št. Juriju ob južni železnici.« (Slovenec, 5. avgust 1918, str. 5)

Pestro pa je bilo tudi politično življenje, vrstila so se tudi zborovanja. Bolj kot se je vojna približevala koncu, bolj je bil Šentjur politično razgiban.

Več kot leto dni po volitvah Slovenec (10. november 1914, str. 5) piše: »Občinske volitve v okoliški občini št. Jurij ob južni železnici so potrjene. Volitve so se vršile 13. junija 1913 in so se končale z zmago pristašev Slov. Kmečke Zveze. Okolica Št. Jurij je ena največjih občin na Spodnjem Štajerskem in tudi ena najlepših.«

»Naša zborovanja in prireditve v nedeljo, dne 19. julija. Pri Sv. Juriju ob južni železnici je zborovala podružnica »Slov. Straže«. Govoril je dr. Korošec.« (Slovenec, 21. julij 1914, str. 4)

»Nekatere Štajerske občine, med njimi tudi sv. Jurij ob južni železnici in okolica, učiteljstvo Kozjanskega okraja so se, po navedbi Slovenca (5. januar 1918 stran 4), izrazile za jugoslovansko deklaracijo«.

»Jugoslovanski klub je prejel na novo veliko število izjav za majniško deklaracijo, tudi občina trg Št. Jurij ob južni železnici.« (Slovenec, 12. februar 1918, str. 3)

»Žene in dekleta v Št. Juriju ob juž. žel., trg in okolica, se v popolnem številu z največjim veseljem in navdušenjem pridružujejo majniški deklaraciji Jugoslovanskega kluba. (Sledi 163 podpisov.)« (Slovenec, 18. april 1918, str. 5)

»Slovenska kmetijska zveza za Štajersko je sklicala za dne 16. t. m. (t. m.: junija) v Št. Jurij ob južni železnici tabor, na katerem bi bil govoril tudi dr. Korošec. Tabor je odložen na poznejši čas« (Slovenec, 15. junij 1918, str. 5)

Tabor, ki ga je sklicala Slovenska kmetijska zveza, je bil 16. junija 1918 res odložen, kljub prepovedi pa so se trudili izvesti nove shode. Časopis Slovenec (28. junij 1918, str. 3) piše:

»Seidler in njegovi zapečniki so prišli s svojimi novimi odredbami to pot odločno prepozno. Naše ljudstvo na Štajerskem je danes tako probujeno, da ga pač ne more nobena papirnata odredba več odvrniti od ideala, ki mu je prišel v kri in meso. Naše ljudstvo, kakor drugje, tako tudi na Štajerskem danes ve kaj hoče in stremi neumorno

za ciljem, od katerega ga ne morejo odvrniti nobene vladne prepovedi, nobene persekucije. Prepovedujejo sicer velike narodne tabore in manifestacije, a zato se vrše nedeljo za nedeljo gospodarski sestanki, poučna predavanja, društvena zborovanja itd., kar vse pripomore k večjemu probujenju ljudstva in dviganju narodne samozavesti. Društveno gibanje, ki je spalo štiri leta, je zopet v polnem tiru, oživelo je vsepovsod novo društveno življenje, ki ljudstvo pripravlja za nove čase.

Med tem pa se pripravlja tudi reorganizacija »Slovenske kmetске zveze«, ki hoče izvesti nov pregled svojih čet ter se pripraviti za morebiti potrebno mobilizacijo.

Minulo nedeljo je sklical dr. Korošec shod na Vransko. Shod je bil prepovedan.

Za prihodnjo nedeljo sklicujeta dr. Korošec in dr. Verstovšek shod v Št. Jurij ob juž. ž. Upamo, da tega shoda vlada ne bo prepovedala. Toda četudi. Koristi od teh prepovedi vlada nima nikakih. Naši poslanci porabijo vzlic temu vsako priliko, da se sestanejo s svojimi volilci in se pogovore z njimi zaupno, česar jim vlada ne dovoli javno.«

Tako je 30. junija 1918 v Šentjurju res potekal shod. Časopis Slovenec (4. julij 1918, str. 1, štev) o njem, z naslovom *Prepovedan shod v Št. Juriju ob Juž. železnici*, obširno piše:

»Tudi za včeraj napovedani shod v Št. Jurju ob j. ž., za katerega sta bila naznanjena kot govornika državna poslanca dr. Korošec in dr. Verstovšek, je vlada prepovedala. Toda dr. Korošec je dobil obvestilo o prepovedi šele včeraj v Št. Jurju, zato tudi shoda ni bilo mogoče več preklicati.

Tako se je vrhu temu, da je ves dan in zlasti popoldne lilo kakor iz škafe, zbralo v Št. Jurju malo računano 3000 ljudi. Ko je zbrano ljudstvo doznalo, da je shod prepovedan, se je vsa množica podala proti trgu in v gostilno Neudl, kjer so bili zbrani poslanci Korošec, Pišek in Verstovšek. V hipu so bili vsi gostilniški prostori napolnjeni, dočim je zunaj stala vzlic plohi tisočglava množica pod dežniki.

V gostilni zbrana množica je zahtevala, da morajo poslanci govoriti, toda vsled prepovedi navzočega vladnega komisarja dr. Burghauserja iz Celja, da se tudi v gostilni ne sme govoriti, so poslanci pozvali ljudstvo, da se razide. Medklici »Živela Jugoslavija!« se je ljudstvo razšlo, pokoreč se nasvetu svojih poslancev.

Ljudstvo je ostalo mirno in se je mirno razšlo, dasi je bilo silno ogorčeno. Čulo se je mnogo zelo ostrih in pikrih opazk na račun vlade; marsikaj je čul tudi vladni komisar in ako bo vestno poročal na višje mesto, kar je včeraj videl in čul v Št. Jurju ob j. ž., bo

tudi vlada končno prišla do prepričanja, da doseže s temi prepovedmi ravno nasprotno, kar hoče doseči.

Kamorkoli se je človek ozrl, so mu donele nasproti naše himne »Hej Slovani«, »Lepa naša domovina« itd. Vmes pa so odmevali klici: »Živela jugoslovanska deklaracija!«, »Živela Jugoslavija!« Tu je vse zaman! Oni, ki bi hoteli zatreti ta silni pokret, ki je prevzel ves naš narod, od akademično izobraženega človeka pa doli do preprostega hlapca in dekle, vsi oni, pravimo, ki bi hoteli, da udušijo ta pokret, ne le, da opravljajo Sizifovo delo.

Bilo je naravnost divno, kako navdušenje je prevevalo vse, od jasne mladenke in mladeniča, pa do sivega starčka in starke, da, čuli smo celo neko 74-letno preprosto kmetsko starko, ki je navdušeno nagovorila zbrane množice, pozivajočih, naj ostanejo vedno kot hrastje v trdno sklenjenih vrstah ter vztrajajo na začetni poti!«

Obvestilo v Slovencu (17. julij 1918, str. 5): »Šentjurska združena narodna družba priredi o priliki občnih zborov Ciril-Methodovih podružnic v nedeljo, 28. t. m., veliko narodno slavje z gledališko predstavo, s peljem i. dr. v prid slovenski šoli v Mariboru, stradajoči jugoslovanski deci in oslepelim slovenskim vojakom. Vrši se na prostem pri Zajcu v Lokarjih pri Št. Juriju ob j. žel. Z ozirom na velepomemben dobrodelni narodni namen prosimo vse zavedne Slovenke in Slovence, da delujejo za mnogobrojno udeležbo.«

Versko življenje

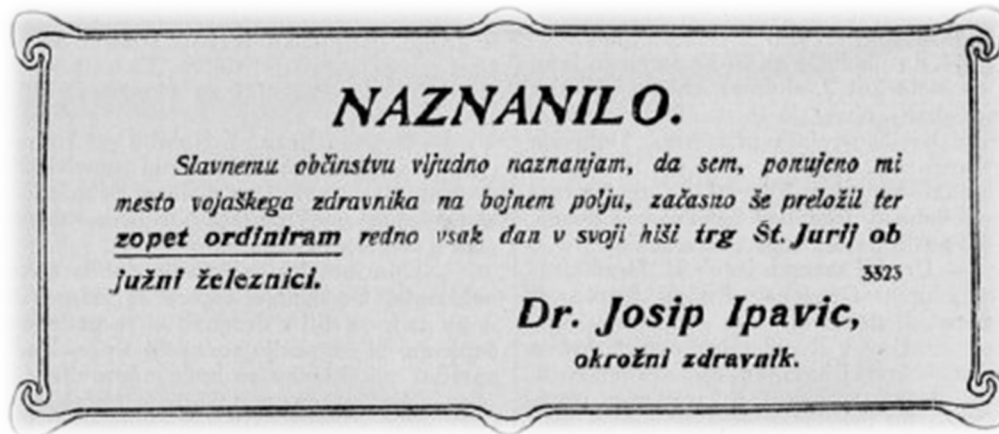
»V okviru duhovniških sprememb na Spodnjem Štajerskem je nastavljen novomašnik Karol Arlič kot kaplan v Št. Jurij ob južni železnici«. (Slovenec, 26. avgust 1915, str. 5)

»Od Sv. Jurja ob južni železnici se poroča, da prirede ondi v nedeljo 19. septembra 1915 ob 3. uri popoldne veliko ljudsko slavnost v znamenju »Zlatega klasa«. Čisti dobiček v prid avstrijskemu Rdečemu križu. Darovi za dobitke naj se pošilja na naslov: velečastiti gospod Josip Kavčič, kaplan, Sv. Jurij ob j. ž.« (Slovenec, 16. september, str. 4)

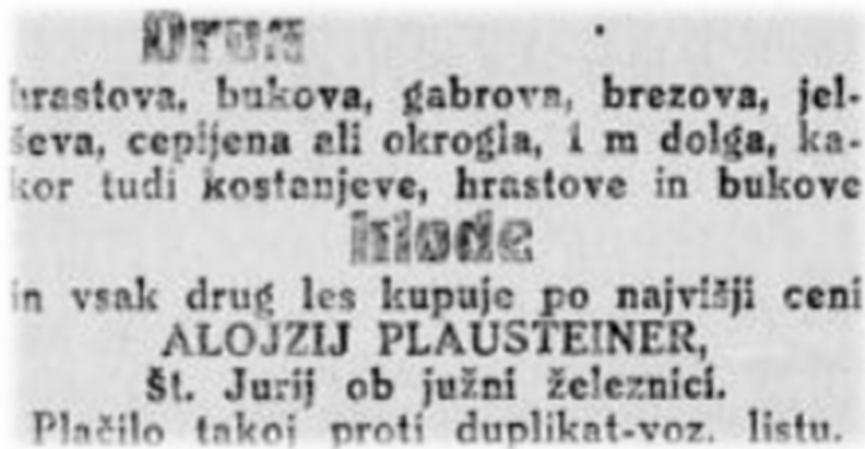
»5. ali 6. junija so birmanci povabljeni k birmi. Vodi jo lavantinski knezoškof dr. Napotnik«. (Slovenec, 25. maj 1918, str. 4)

»Duhovniška vest. Č. g. Valentin Mikuš, župnik v Št. Juriju ob južni železnici, je imenovan za kn. šk. duhovnega svetovalca«. (Slovenec, 22. junij 1918, str. 4)

V časopisu pa smo našli tudi obvestila.

Slika 25: Naznanilo o zdravniški službi (Slovenec, 5. december 1914, str. 6)

Slika 26: Oglas o prodaji drv (Slovenec, 29. julij – 1. avgust 1918, str. 5)

4.4 Življenje v Šentjurju

Nekaj o življenju v Šentjurju smo že napisali ob pripovedovanju starejših tržanov in iz objav v časopisih, nekaj pa povzemamo iz župnijske kronike ter kronike osnovne šole in kmetijske šole. Informacije nam je posredoval tudi upokojeni zdravnik dr. Janez Šmid.

Cerkvena kronika navaja, da je bilo po razglasitvi splošne mobilizacije, 2. avgusta 1914, iz župnije vpoklicanih okoli 300 moških, po prvem letu bojevanja pa skupno okoli 1200 moških in fantov. Do junija 1915 so izvedeli, da jih je bilo 13 ujetih in 7 mrtvih (str. 184).

Kronika osnovne šole navaja, da se je šolsko leto zaradi izbruha vojne zaključilo že 1. avgusta 1914. V šolskem letu 1914/15 so se kazale grozote vojne tudi na šoli. Očetje so bili v vojni, otroci so bili deloma brez vodstva in nadzora. Po svojih močeh so morali pomagati pri gospodarskih delih. Tudi g. učitelj Kveder je bil vpoklican k vojakom, brezplačno ga je nadomeščala Marija Vrečko. Pojavljati se je začelo pomanjkanje živil, najubožnejši učenci so pozimi dobili juho in kruh. Poleti je bil pouk samo tri dni v tednu, da je ostalo otrokom več časa za delo na polju. V šoli so se zbirali darovi za vojake, za Rdeči križ (tudi stare kovine).

16. januarja 1916 je šola zasedla vojaštvo (pouk v mali sobi na kmetijski šoli). Šola je bila zaprta do 4. novembra 1916. Otroci so nabirali jagodno listje za čaj, zbirali so se denarni prispevki, šola pa bi naj propagirala vojno posojilo.

V šolskem letu 1916/17 so bile razmere vedno slabše, vsega primanjkuje in tudi na šoli ni reda. Deška šola deli prostore z dekliško šolo. Ni denarja. Ljudstvo je vedno bolj surovo, otroci pa so prepuščeni sami sebi. Najsiromašnejši otroci so pozimi dobili mleko in kruh. Ni denarja za izpopolnitev zbirke učil in knjižnice, forsirajo pa se patriotske proslave.

V šolskem letu 1917/18 se beda stopnjuje, a ljudstvo spozna korist šolanja in je šoli naklonjeno. Jeseni se je ostalim težavam pridružila še bolezen - griža, ki je pokopala tudi nekaj skrbnih mater. Pouk za deško in dekliško šolo še vedno poteka v prostorih dekliške šole in je močno okrnjen.

Dr. Janez Šmid navaja, da je prva svetovna vojna zdravstveno stanje zelo poslabšala, zdravniki so bili tudi mobilizirani. Obseg strokovnosti pri zdravnikih je bil precejšen, saj so v glavnem morali obvladati vse medicinske panoge, prav posebno še malo kirurgijo, notranje in otroške bolezni, porodništvo, lekarništvo, zobozdravstvo.

Na Kmetijski šoli v Šentjurju, kjer se je formirala vojaška bolnišnica kot previjališče in okrevališče za ranjence in bolnike, je deloval dr. Anton Schwab. Od 8. ure zjutraj do 8. ure zvečer je oskrboval ranjence in bolnike iz soške fronte. Za pomočnike je imel 6 vojakov s hitrim tečajem iz higiene, sanitetnega narednika, dve sestri Rdečega križa, dve častni sestri, kuharico in dve kuharski pomočnici, je še povedal dr. Janez Šmid.

Slika 27: Kmetijska šola v Šentjurju kot vojaška bolnišnica

Leta 1918 je začel ordinirati zdravnik Vladimir Mogilnicki.

Dr. med. Vladimir Mogilnicki
ordinira pri Sv. Juriju ob južni žel.
vsako popoldne (razen torka) v hiši
gosp. J. Ferleža, poleg mlekarne.

Slika 28: Oglas v časopisu Slovenec (Slovenec, 13. 4. 1918, str. 6, štev. 84)

Iz cerkvene kronike lahko razberemo, da so se trudili, da bi versko življenje potekalo normalno. Kljub vojni so 20. septembra 1914 posvetili 3 zvonove, septembra 1916 pa so jih v celi župniji Šentjur odvzeli kar 13. Med vojno so skoraj nemoteno potekale procesije, prejemi zakramentov. So se pa po pripovedovanju župnika v cerkev ljudje zatekali še z večjim zaupanjem in pogosteje. Pogosteje so dajali za mašne namene, sploh za srečno vrnitev s front, za zdravje in mir, več so molili doma in zbirali denar za uboge posameznike in družine.

Cerkvena kronika za leto 1914 navaja, da so 4. septembra prišli begunci iz Poljske, ki jih je prišel 28. decembra tolažit in spovedat duhovnik Andrej Pazyja iz Poljske.

28. marca 1915 je bilo oznanilo, da je potrebno pri izdelavi peciva vzeti polovico pšenične ali ržene moke in pol koruzne ali ječmenove moke.

V letu 1915 je tudi poziv k podpisu drugega vojnega posojila kot dolžnost vesti, domoljubja in samoohranjanja.

V letu 1915 je bilo poročenih 7 parov, rojenih 111 otrok (52 dečkov, 59 deklic) in umrlih 91 (43 moških, 48 žensk).

Leta 1916 je bilo poročenih 10 parov, rojenih 93 otrok (47 dečkov, 46 deklic), umrlih 103 (50 moških, 53 žensk).

Leta 1917 je bilo poročenih 11 parov, rojenih 71 otrok (39 dečkov, 32 deklic), umrlih 112 (55 moških, 57 žensk).

4.5 Pomen železnice

Šentjurju je železnica dajala poseben pomen, saj so se mimo vozili vlaki, ki so prevažali vojake, vojaško opremo in vse potrebno za vsakodnevno življenje.

Z gospodom Mihaelom Bučarjem, vodjo in pobudnikom Muzeja Južne železnice Šentjur smo opravili intervju, v katerem smo se pogovarjali o pomenu železnice v Šentjurju.

1. Kako se je prva svetovna vojna občutila na železnici? So bile kakšne tehnične težave, miniranja, ustavljen promet, pregledi?

Južna železnica je preživela marsikaj. Tudi prvo svetovno vojno, drugo svetovno vojno ... Na vprašanje, kako je bilo v času prve svetovne vojne na železnici, lahko odgovorim, da so bili težki časi, a železniški promet se je moral odvijati. Težišče prevozov je bilo osredotočeno predvsem na potrebe vojne: prevoz vojakov, municije, njihova spremljava.

Razdobje med letoma 1914 in 1918 na železnici označujemo kot kratko dobo prve svetovne vojne, ki se je končala s porazom Avstro-Ogrske in Nemčije, z razpadom avstrijskega cesarstva in razpada na nekoliko držav naslednic, ki so se namenile imeti lastne železniške uprave.

Leta 1918 je ostala na slovenskih tleh Južna železnica z glavnim ravnateljstvom na Dunaju in lastno organizacijo obratovanja.

Leta 2018 mineva 100 let od vojaškega spopada svetovne razsežnosti, ki ga je povzročilo človeštvo.

2. Ko so vojaki odhajali na fronto, prihajali iz fronte: so kakšni spomini na poslavljanja od svojcev ali spomini na trenutke, ko so prihajali domov?

Za prevoz vojske so bili na železnici določeni posebni predpisi. Nabornikom je bil prilagojen vozni red vojaških vlakov.

V času prve svetovne vojne je bila železnica edino prevozno sredstvo za odhod v vojsko, zato je bilo največkrat zadnje slovo na železniški postaji. Mnogi se potem nikoli niso več vrnili.

28. oktobra 1918 je Narodni svet v Ljubljani izdal odlok, da osebje kot narodni jezik na železnicah na slovenske ozemlju uporablja slovenščino in da se v smislu odredbe odstranijo vsi tudi napisi. Železniška postaja Šentjur je takrat dobila napis Sv. Jurij (prej St. Georgen), ki ga je nosila vse do prihoda Nemcev.

Slika 29: Železniška postaja Šentjur, imenovana St. Georgen

Slika 30: Razglednica Pozdrav iz Sent. Jurja ob južni železnici

3. Kako sta potekala tovorni in potniški promet? Kdo je vzdrževal progo in kako?

Potniški in tovorni promet sta potekala po predvidenem voznem redu. V večini primerov je bil rang (prednost) vojaških vlakov na prvem mestu (najvišji rang).

Železniško progo in objekte je vzdrževala železnica sama s svojim osebjem. Temu je bila v okviru železnice namenjena Sekcija za vzdrževanje prog in objektov (SUP), ki je

skrbela za to, da je bila proga vozna kljub nenehnemu ogrožanju vojske. Predvsem mostovi in tuneli so bili zastraženi z vojsko in železniškim osebjem.

Vzdrževanje železniških prog je bilo predvsem ročno, zato so imela Nadzorništva prog v svojem sistemu veliko število delavcev, ki so skrbeli za to, da je bila proga vozna oz. po napadih na njo v čim krajšem času zopet vozna.

Sedež Nadzorništva prog, najbližje Šentjurju, je bil v Grobelnem. Tu je 12. avgusta 1919, po razpadu Avstro-Ogrske monarhije, prevzel posle od odhajajočega avstrijskega »Bahnmaistra« Slovenec Lekan Alojz. V Grobelnem je bilo skladišče materiala za popravilo prog in velika mizararska delavnica za vzdrževanje postajnih objektov. Nadzorništvo je imelo v tem času okoli 130 stalno zaposlenih progovnih delavcev, v času sezone pa je dobilo delo še okoli 30 do 40 delavcev.

4. Ali obstajajo kakšne knjige o vodenju prometa, kakšna karta/zemljevid?

V Muzeju Južne železnice Šentjur je ohranjenih veliko prometnih in drugih evidenc, železniških zemljevidov, železniških vozovnic iz časa prve svetovne vojne.

S fotografije na železniški postaji Radenci je dobro razvidno razporeženje rekrutov leta 1914 pred odhodom v vojno, s fotografije na postaji Zidani Most (leta 1918) pa ob prihodu domov - vojaki se vozijo tudi na strehah in stopnicah vagonov - po dolgih štirih letih strahotne vojne.

Slika 31: Odhod vojakov s postaje Radenci leta 1914

Slika 32: Prihod vojakov domov (postaja Zidani Most leta 1918)

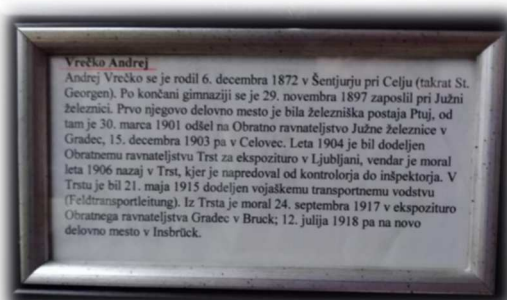
5. Kdo je lahko opravljal delo na železniški postaji? Kakšna izobrazba je bila potrebna? Katere naloge so opravljali?

Delovna mesta na železnici so bila različna, ravno tako na železniški postaji. Odvisno kje se je postaja nahajala oz. za kaj je bila odprta. Na glavni progi Zidani Most–Maribor, kjer se je nahajala postaja Šentjur (takrat se je imenovala St. Georgen), so opravljali službo postajonačelnik, prometni uradniki, kretniško osebje in po potrebi tudi drugo osebje (pomožni postajni delavci).

Šolanje osebja za opravljanje železniškega prometa (prometni uradniki) je bilo najprej v Avstriji, torej iz mesta, kjer je železnica prihajala (Dunaj–Maribor–Celje–Zidani Most–Ljubljana–Postojna–Trst). Po prvi svetovni vojni so bile takratne prometne šole v Beogradu, po drugi svetovni vojni pa v Subotici, Pulju, potem v Mariboru in Ljubljani. Leta 1914 je bil postajonačelnik takratne postaje St. Georgen Zimer Charel, za njim Loos Johan. Vodstvo postaje ni bilo v rokah Slovencev vse do leta 1919.

Slika 33: Andrej Vrečko, pomemben železničar iz Šentjurja

Slika 34: Železniška biografija Andreja Vrečka

Slika 35: Ivan Žličar (1850–1945), železničar postaje Šentjur

Slika 36: Franc Oset, železničar iz Šentjurja

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Pri iskanju sogovornikov preko medijev nismo imeli sreče. Šele ko je glas o starejših občanih, ki bi nam pripovedovali o prvi svetovni vojni, šel od ust do ust, nam je uspelo najti nekaj sogovornikov. Pri nekaterih smo se oglasili zaman, saj nam niso znali povedati ničesar, pa tudi spominov niso imeli hranjenih.

Hipoteza 1: Virov iz prve svetovne vojne (pisem, razglednic, orožja) je na območju Šentjurja malo.

Iskanje virov preko medijev in socialnih omrežij ni obrodilo sadov, zato smo si pomagali s spraševanjem Šentjurčanov (sošolci, sodelavci, znanci) o morebitnih ohranjenih spominih na prvo svetovno vojno.

Pri iskanju oz. prikazovanju materialnih spominov smo si pomagali z gospodom, ki zbira spomine že več kot 35 let. Po njegovem pripovedovanju smo ugotovili, da obstaja več zbirateljev, do katerih nam ni uspelo priti.

Spomine hranijo tudi v raznih institucijah kot sta šoli, cerkev, železniški muzej.

Kljub postavljeni hipotezi smo na začetku naše naloge pričakovali, da bomo našli več virov, predvsem pri posameznih sogovornikih. Prepričali smo se, da je teh virov res malo, zato hipotezo potrjujemo.

Hipoteza 2: Starejšim občanom so o prvi svetovni vojni pripovedovali njihovi starši.

Oglasili smo se pri enajstih starejših osebah, ki so jih predlagali drugi z namenom, da pripovedujejo o prvi svetovni vojni. Šest od njih jih je vedelo nekaj pripovedi o prvi svetovni vojni. Povedali so, da so jim o vojni res pripovedovali starši, a da je bilo tega zelo malo. Večina jih je dodala, da so veliko »vlekli na ušesa«, ko so se starejši, med njimi tudi vojaki, ki so se borili v vojni, pogovarjali o vojni. Nekaterim med njimi pa je bilo tudi žal, da kot otroci niso poslušali, ko so jim o vojni pripovedovali oz. da si niso več zapomnili.

Hipotezo delno potrjujemo.

Hipoteza 3: Življenje med in po vojni si danes težko predstavljamo. Bilo je veliko pomanjkanje hrane.

Ker ne živimo v tistem času in času vojne, si seveda življenja takrat ne znamo predstavljati. Ko smo učence povprašali po opisu življenja med prvo svetovno vojno, so nam domišljijsko pripovedovali o streljanju, zapiranju in lakoti. Učencem smo pokazali tudi slikovno gradivo iz tega obdobja.

Sogovorniki so nam različno pripovedovali o preskrbi s hrano. Eni so bili lačni, drugi pa so znali dobro gospodariti in niso občutili lakote. Zanimiv je podatek iz cerkvene kronike o uporabi moke pri peki, iz katerega lahko razberemo, da se je že marca 1915 čutilo pomanjkanje hrane.

Grdina (2002) navaja, da je Šentjur z aprovizacijo (preskrbo med vojno) imel srečo. Na splošno se je lakota pojavila že v prvem letu vojne - fantje in možje so bili namreč vpoklicani, ko je bil čas žetve. Naša sogovornica je dejala, da je bilo po vojni veliko splavov prav zaradi izčrpanosti žensk.

Hipotezo potrjujemo.

Hipoteza 4: Šentjur z okolico je v takratnih časopisih pogosto omenjen.

Med prvo svetovno vojno je izhajalo veliko časopisov. Kolikor časopisov smo uspeli pregledati, smo ugotovili, da se nanj navezujejo šolska obvestila, pozdravi s front, obvestila o padlih, o darovanjih, zbiranju denarja, poziv k vojnemu obvestilu, novice iz Južne železnice, oglasi ter politično življenje. Bolj ko se je vojna bližala koncu, več je bilo novic s področja politike.

Zaradi pregleda samo določenih časopisov, hipotezo delno potrjujemo.

Hipoteza 5: Pomembno vlogo je imela železnica.

Poseben pomen je Šentjurju dajala železnica. Kljub vojni se je moral promet odvijati, prednost je imel prevoz vojakov, municije. Ker je bil vlak najbolj množično prevozno sredstvo, je bilo zadnje slovo od vojakov mnogokrat na železniški postaji. Žal nihče ni vedel o tem pripovedovati.

Hipotezo potrjujemo.

Ker obiskujeva šele 8. razred, sva na nekaj težav pri raziskovanju naletela tudi zaradi zgodovinskega obdobja, saj ga še nismo obravnavali. Na nekaj težav smo naleteli tudi pri prebiranju šolske obeh šolskih kronik, saj sta do leta 1918 pisani v nemščini. Pri osnovnošolski kroniki smo si pomagali z izvlečkom, ki ga ima OŠ Franja Malgaja, kroniko kmetijske šole smo si samo ogledali.

Na spletnem portalu Kamra nismo naredili objav, saj zbiratelji, s katerimi smo sodelovali, tega niso želeli oz. so se bali, da bi prišlo do zlorab.

Verjetno je lažje iskati v manjšem kraju, kjer se ljudje še bolje poznajo kot v mestu. Gotovo je domačih spominov še veliko, a bodo ostali zaenkrat skriti v domačem zavetju. Mi pa upamo, da se lastniki zavedajo pomembnosti zgodovinskih virov in da bodo ti viri ohranjeni tudi za prihodnje rodove. Pogosto se nam je namreč dogajalo, da so nam sogovorniki povedali, da so pri pospravljanju staro papirno gradivo sežgali, predmete pa odvrgli. Mi bomo naše učence zato še bolj osveščali o pomenu kulturne dediščine in zgodovinskega gradiva.

6 LITERATURA VIRI

LITERATURA

Borak, N. et al. *Slovenska novejša zgodovina. Od programa Zedinjena Slovenija do Mednarodnega priznanja Republike Slovenije 1848-1992*, 1. natis. (ur. Jasna Fischer), Ljubljana: Mladinska knjiga Založba, Inštitut za novejšo zgodovino, 2005. ISBN 86-11-16897-6.

Degen, F. *Prispevki k zgodovini kmetijskega šolstva na Slovenskem*. Maribor: Skupnost kmetijskih šol Slovenije, 1967.

Grdina, I., *Šentjur: Šentjur v času, čas v Šentjurju*, Šentjur: Krajevna skupnost, 2002. ISBN 961-238-005-8.

Grdina, I. (ur.), *Velika vojna in mali ljudje*. 1. natis. Šentjur: Knjižnica Šentjur, 2014. ISBN 978-961-92344-4-0.

Plavsteiner, Z. *Josip Čretnik: pozabljeni šentjurski rodoljub*, 1. izdaja. Celje: Grafika Gracer, 2017. ISBN ISBN 978-961-6992-17-6.

Razpotnik, J. M., Snoj, D., *Raziskujem preteklost, učbenik za zgodovino v 9. razredu osnovne šole*. 3. izdaja. Ljubljana: Rokus Klett, 2015. ISBN 978-961-271-299-0.

Zgodovinski krožek OŠ Franja Malgaja Šentjur, *Šentjur skozi stoletja, raziskovalna naloga*, Šentjur: Osnovna šola Franja Malgaja Šentjur, 1988.

INTERNETNI VIRI

Grdina, I. *Zgodovina mesta* (internetni vir). Pridobljeno: 05. 12. 2017. Dostopno na: <http://www.mestosentjur.si/index.php/zgodovina/>.

Oset, T. *Historiat parcele in stavbe katoliškega doma, prosvetno-zadružnega doma, združnega doma in kulturnega doma, danes Ipavčevega kulturnega centra, od 1900 do 2014* (internetni vir). 2014. Pridobljeno: 5. 12. 2017. Dostopno na: <http://www.ikcsentjur.si/Zgodovina-IKC/>.

KRONIKE

Cerkvena kronika Župnije Šentjur (str. 184–190)

Kronika kmetijske šole v Št. Jurju ob južni železnici (1909–1939)

Kronika Osnovne šole Franja Malgaja (1. knjiga, izvleček)

INTERNETNI VIR – ČASOPISI

Koledar Šolske družbe sv. Cirila in Metoda (1918), številka 15. URN:NBN:SI:DOC-2RLMFQBN from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (21.07.1914), letnik 42, številka 163. URN:NBN:SI:DOC-4JCBLNOO from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (10.11.1914), letnik 42, številka 257. URN:NBN:SI:DOC-FVN4TL8O from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (05.12.1914), letnik 42, številka 279. URN:NBN:SI:DOC-VZF1JZ8Z from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (26.08.1915), letnik 43, številka 194. URN:NBN:SI:DOC-OJ93F44U from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (16.09.1915), letnik 43, številka 211. URN:NBN:SI:DOC-Q4R5W92W from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (08.03.1916), letnik 44, številka 55. URN:NBN:SI:DOC-RKLSK6C0 from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (13.04.1916), letnik 44, številka 85. URN:NBN:SI:DOC-OK8SN50U from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (22.04.1916), letnik 44, številka 93. URN:NBN:SI:DOC-B7Y0O84Y from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (02.05.1916), letnik 44, številka 100. URN:NBN:SI:DOC-64C0TQBN from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (05.05.1916), letnik 44, številka 103. URN:NBN:SI:DOC-4BLXRK8I from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (03.06.1916), letnik 44, številka 127. URN:NBN:SI:DOC-UACN3VIJ from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (04.01.1917), letnik 45, številka 3. URN:NBN:SI:DOC-NGE4UYM8 from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (12.05.1917), letnik 45, številka 109. URN:NBN:SI:DOC-RDVQGBHR from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (16.10.1917), letnik 45, številka 237. URN:NBN:SI:DOC-NQDHNZQ4 from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (05.01.1918), letnik 46, številka 4. URN:NBN:SI:DOC-4VMRDONT from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (16.01.1918), letnik 46, številka 13. URN:NBN:SI:DOC-UKZGZ92K from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (12.02.1918), letnik 46, številka 35. URN:NBN:SI:DOC-KZMKFWK2 from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (11.04.1918), letnik 46, številka 82. URN:NBN:SI:DOC-RBSQO36Z from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (13.04.1918), letnik 46, številka 84. URN:NBN:SI:DOC-G78WDGUW from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (18.04.1918), letnik 46, številka 88. URN:NBN:SI:DOC-JRV9QL95 from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (22.05.1918), letnik 46, številka 115. URN:NBN:SI:DOC-SGYNBTNL from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (25.05.1918), letnik 46, številka 118. URN:NBN:SI:DOC-1CL8PWJ6 from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (15.06.1918), letnik 46, številka 135. URN:NBN:SI:DOC-BB375TBA from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (22.06.1918), letnik 46, številka 141. URN:NBN:SI:DOC-NN7Y5P13 from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (28.06.1918), letnik 46, številka 146. URN:NBN:SI:DOC-KR88WG2P from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (04.07.1918), letnik 46, številka 150. URN:NBN:SI:DOC-VLFWU6AC from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (17.07.1918), letnik 46, številka 161. URN:NBN:SI:DOC-9X2FBJMW from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (29.07.1918), letnik 46, številka 171. URN:NBN:SI:DOC-7H8ZJGSX from <https://www.dlib.si>

Slovenec: političen list za slovenski narod (05.08.1918), letnik 46, številka 177. URN:NBN:SI:DOC-S7E50WLZ from <https://www.dlib.si>

Svetovna vojska (1915), letnik 2, številka 8. URN:NBN:SI:DOC-PLBVVG4Q from <https://www.dlib.si>

Učiteljski tovariš (29.10.1915), letnik 55, številka 16. URN:NBN:SI:DOC-2EDB8QQO from <https://www.dlib.si>

Učiteljski tovariš (03.12.1915), letnik 55, številka 18. URN:NBN:SI:DOC-8OQTTO2X from <https://www.dlib.si>

USTNI VIRI

Ga. Pušnik, obisk v Domu starejših Šentjur, januar 2018.

Ga. Kincl, obisk v Domu starejših Šentjur, januar 2018.

Ga. Zenzianowsky, obisk v Domu starejših Šentjur, januar 2018.

G. Jazbec, obisk na domu, december 2017.

Ga. Jazbec, pogovor po telefonu, december 2017.

Ga. Zdolšek, obisk na domu, februar 2018.

G. Čonč, župnik v Šentjurju, februar 2018.

G. Šmid, upokojeni zdravnik, januar 2018.

7 PRILOGE

Priloga 1: Povabilo k sodelovanju v medijih

ZBIRANJE SPOMINOV IZ 1. SVETOVNE VOJNE

Ali hranite **spomine iz Šentjurja in okolice**, ki se nanašajo na **1. sv. vojno** (razglednice, pisma, knjige, orožje ...)?

Ob 100. obletnici konca 1. sv. vojne vabimo k sodelovanju vse imetnike gradiv, ki se nanašajo na Šentjur z okolico med 1. sv. vojno. Gradivo bomo objavili v raziskovalni nalogi o Šentjurju med prvo svetovno vojno in (z vašim dovoljenjem) tudi na spletnem portalu Kamra.

Prosimo pa tudi za informacije oz. kontakte tistih, ki bi nam znali kaj povedati o prvi svetovni vojni.

Gradivo zbiramo v knjižnici šole vsak delovni dan med 7. in 14. uro, do petka, 23. februarja 2018. Kontakte posrednih pričevalcev nam sporočite na jozica.novak@fmalgaja.si ali na telefonsko številko tajništva šole: 03 746 38 00.

Hvala za sodelovanje.

Priloga 2: Obvestilo za Dom starejših Šentjur

PRIPOVEDOVANJE SPOMINOV IZ 1. SVETOVNE VOJNE

Ob 100. obletnici konca 1. sv. vojne na OŠ Franja Malgaja Šentjur pišemo raziskovalno nalogo z naslovom **Spomini na 1. svetovno vojno**.

K sodelovanju vabimo vse, ki bi nam o prvi svetovno vojni v Šentjurju vedeli kaj povedati.

Za informacije Vam bomo zelo hvaležni.

Jožica, Jan in Aljaž